

Vallomás az alma materről

Torokszorító lehetőség és egyben feladat ennyi iskola ennyi diákjának írni, vallani saját volt iskolámról, iskolavárosomról. Egy éve érettségizett öregdiák lévén mégis úgy érzem, máshogy nem foghatok ehhez, mint vallomásként.

Könnyed társalgási stílusban közhelyekből építkezni, vagy lábánál fogva előrán-gatni Lorántffy Zsuzsannát — ennél többet érdemel az iskola, többet a város. Egy objektív, elgondolkodó val-lomás talán közelívé, szeret-hetővé teszi Patakot az any-nyi felől érkező, de mégis egyforma mai magyar fiatal számára, akik néha tán már megkérdezték a nagy múltú ként emlegetett iskola kap-csán, hogy „és a jelen?”. Sok komoly, szívből jövő lelkendezés során sokakkal próbáltam már érzékeltetni, sokaknak próbáltam átadni, mi az a csodálatos, az a csak-itt-levő, ami miatt alma mater az alma mater. Írásban mégis nehezebb.

A városról sokan csak azt tudják, hogy műemlékekben gazdag, meg hogy volt, vagy tán van is ott valami iskola. Igen, van.

A fesztiválváros felboly-dult utcáin hiába keresitek az itteni mindennapokat, mikor őszi-téli délutánokon négy után már alig jár ember az utcán, de az sem diák, mert ők már rég szilenciumon ülnek. Én magam két éve éltem itt, mikor elő-ször láttam a főutcát este.

Azok, akik a jelen Kos-suth Lajosait, a jelen Tom-pa Mihályait kérik számon — ne feledkezzenek meg az iskolák jelen sorsáról sem. Patak utcáin nem leng ódon könyvszag, itt is esik, itt is fű. Itt is vannak lakásgon-dok, tanárhiány, s ezernyi fajta népbetegség. Azonban nincsenek már az anyagi gondoktól mentesítő nemesi patrónusok, nincsenek már olyan iskolatörvények, mint régen, melyek megsértői ha-mar az iskolán kívül talál-hatták magukat. Sok min-den nincs, és ami van, az jobbára megfoghatatlan. Erényei a réginek és az új-nak, a nyitottnak és a zárt-nak egy furcsa keverékéből

származnak. Dicsérni csak személyes élmények alapján lehet, s így talán attól sem kell tartanom, hogy kérke-désnek, más iskolák lebecsü-lésének tűnne bármely sza-vam. Én csak ezt az isko-lát ismerem — én csak et-től kaptam mindazt, amit kaptam. Én itt, és nem más-hol szoktam meg életelv és életformaként a nulla dies sine linea gondolatát, vagyis hogy egy nap se múljék el úgy, hogy egy vonást ne húznék. Itt tanultam meg valamelyest állandó érték-rendet. Itt tanultam meg, azt hiszem, keveselni magam, és biztosabban állni ez önke-veslés talaján, mint nagyon sokan az önbizalmuk talap-zatán.

A szülőktől száz kilométe-rekre mindennapos harcain-kaat víva tankönyvekkel, fel-adatakkal, szinte észrevétle-nül lettünk önállóbbak, ki-csít talán felnöttebbek sok korunkbelinél — és ez nem a mi érdemünk.

Emlékszem a legelső he-tekben mutattak nekem egy göndör vörös hajú magas lányt, a második emeleten, amely a negyedikesek Olym-posa, és mesélték: „képzeld, 4,8-a van, és fél az érettsé-gítő!” Elhűlve hallgattam — 4,8-at nagyon kevesen értek el. Talán ennek köszönhető sok minden. Köszönhető an-nak a sajátos zártságának, amelyben számunkra semmi nem létezett, csak az iskola, a koli és a hétvégék, amikor ettünk, aludtunk és tanul-tunk.

Sok pedagógus vitatkozik ma az oktatás és a nevelés viszonyáról, arányáról, fon-tosságáról. De ahol tizen-negy éves gyerekek marad-tak egyedül, szemközt talál-va magukat egy új világgal, új követelményekkel, és szinte új önmagukkal, ott nem lehetett vita arról, hogy nevelni vagy oktatni kell őket. Egy tanárnak sem olyan nehéz a munkája, mint an-nak, aki a gyerekek kizáró-lagos felnőtt környezetét, az egyetlen példát jelenti. Aki nap mint nap találja szem-ben magát emberi szelle-mek, jelleme, egyéniségek épülésének gondjaival. Aki nem rejthető el, hiszen



húsz-harminc gyerekszem-pár menthetetlenül kiismeri, véleményét, megnyilatkozást vár tőle, akár provokatívan is. Így, abban az összefor-rott életformában szedhettük mi föl egymás után az em-beri tulajdonságok legjavát a tudományokban való áll-hatatoságtól az emberi méltóság és alázat legigazibb keverékéig, az egyenesség és a szerénység egymással re-mekül megférő egyvelegéig. Így nőhettünk nem párná-zott de zárt és következetes, viszonylag zavartalan kör-nyezetben, ha nem is fel-nőtt, de már szilárd alapok-ra építkező, bizonyos érte-lembe kész emberekké. S ha úgy éreztük is, hogy on-nan messziről jobban látjuk az iskolát esetleg hibáit és elégtelenségeit is, visszatér-ve mindig látnunk kellett, hogy kérdéseinkre választ kapunk, hogy túlnőni nem nőtünk még túl semmit, nem tudunk jobban semmit, és még mindig van mit tan-ulnunk.

Pontosan emlékszem, ami-kor leérettségiztünk és ön-tudatlanul is összegeztünk mindent, akkor éreztem úgy, hogy talán most, talán így a negyedik év után alkal-mas és méltó lennék arra, hogy elkezdjem. Talán, ha most beiratkoznék a gimnáziumba, már meg tudnám közelíteni azt, amit teljesí-te-nem kellett volna itt négy

év alatt. Ez azonban nem jelenti a meg-nem-feleltség büntudatát. Haragudni tud-nak a pataki tanárok. De amiben mindig biztosak le-hettünk, az az „érted ha-ragszom, nem ellened.”

E négy év úgy múlt el egy hatalmas crescendo után, ballagás, érettségi, bankett és felvételi vizsgák után, hogy fejbeverten és el-vesztetten álltunk, ki hol, s az elmúlt, elveszítettnek tűnő dolgok hiánya naponta töltött el olyan fájdalommal, mintha közeli szeretett ott-hont veszítettünk volna el. E hiány és fájdalom ha enyhült is, nem múlt el. S bár ki-ki lassanként megtalálja a helyét- és az útját, azért néha mégis az elárvultak erejével és önállóságára em-lékeztet ez, bár bizonyára nem egyforma erővel érzi ezt mindenki.

Az iskolától mindegyikünk annyit kapott, amennyit igényelt, amennyire fogékony volt. A tartalékok soha nem fogytak el. A pataki iskolá-ban ma is nagyon sok volt pataki diák tanít. S bizo-nyára nem véletlen, hogy az iskola kedves latintanára, a ma már nyugdíjas Ruszky Bandi bácsi 50 Patakon töltött év után ezt mondta: „de egy bizonyosan vagyok és maradok is: pataki diák.”

Demény Orsolya